

GUIA DOCENT D'ASSIGNATURA

Titulació: Grau en Ciències Religioses					
Nom assignatura: FENOMENOLOGIA DE LA RELIGIÓ					
Curs	2019-2020			ECTS	4
Període lectiu	De febrer a juny	H. de classe setmanals		1,30h	Àrea
Professor	Dr. Francesc-Xavier Marín i Torné			Llengua	Català

Descripció/Justificació

Avui ja és una dada definitivament adquirida que la religió és fet humà al qual es poden aplicar els mateixos mètodes positius d'investigació que s'apliquen a la resta de fenòmens culturals. És cert, tanmateix, que la complexitat del fenomen religiós fa que s'hagin hagut de multiplicar les perspectives per donar raó de la seva riquesa. Entre les ciències de la religió destaca la Fenomenologia, però amb un estatut gens fàcil de delimitar. Es distingeix dels sabers normatius (filosofia de la religió i teologia) per prescindir dels judicis de valor i limitar-se a descriure i comprendre el fenomen religiós. I enfront de les disciplines sectorials (psicologia, sociologia, antropologia, història...) estudia el fet religiós en el seu conjunt. Per altra banda, com la resta de les ciències de la religió, s'alimenta de les dades aportades per la història de les religions; però es distingeix d'ella per introduir una preocupació sistemàtica que tendeix a ordenar sincrònicament les dades de la història, a classificar les seves manifestacions i a destacar l'estructura permanent que es dibuixa per sota de totes elles. D'aquesta manera, sense renunciar a l'esforç sistemàtic, la Fenomenologia subratlla la necessitat de fonamentar-se en una recerca històrica que serveixi de base objectiva a tota investigació posterior. La Fenomenologia té com a objecte classificar les diferents manifestacions de la religió i descriure el fenomen religiós tal com apareix en les canviants expressions de la seva història concreta.

Requisits i orientacions prèvies

És recomanable cursar també aquelles matèries específiques de les Ciències de la Religió com a branca del coneixement diferenciada de la Teologia: Introducció a les Ciències Religioses, Psicologia de la Religió, Sociologia de la Religió.

Objectius Específics

1. Prendre consciència de la coimplicació entre els factors culturals i autobiogràfics a l'hora de definir el concepte "religió" per tal d'adonar-se del pes històric dels orígens grecs en la concepció occidental dels fenòmens religiosos.
2. Descriure la tipologia actual de definicions de "religió", així com els seus avantatges i inconvenients.
3. Saber reconstruir les principals etapes de l'estudi científic dels fenòmens religiosos, tot destriant-ne les aportacions dels antropòlegs, dels sociòlegs i dels filòsofs a partir de l'anàlisi dels seus paradigmes interpretatius.
4. Identificar l'originalitat de l'escola fenomenològica com a síntesi de les aproximacions històriques, comparatistes i estructuralistes.
5. Mostrar la connexió entre els conceptes clau de la fenomenologia, tant pel que fa a l'àmbit del sagrat (iniciació, conversió, tabú, simbolisme) com a l'objecte religiós (Misteri) i el subjecte religiós (creient).
6. Resumir els punts de vista fenomenològics sobre les expressions de la religiositat (pregària, culte...)

Competències

Competències transversals (genèriques)

1. capacitat d'expressió oral i escrita
2. capacitat de treballar en grup
3. comprensió lectora

Competències específiques

1. Contrastar la mútua influència entre els principals corrents de la història del pensament filosòfic i les perspectives d'anàlisi de les Ciències de la Religió.
2. Avaluar el rerefons antropològic present en els principals models d'anàlisi de les Ciències de la Religió.
3. Aplicar les propostes epistemològiques i metodològiques de la Fenomenologia a l'anàlisi de la religiositat.
4. Valorar la dimensió ètica subjacent a les diverses perspectives emprades en les Ciències de la Religió.
5. Prendre consciència de les perspectives interdisciplinàries d'anàlisi i saber interpretar la complexitat cultural dels fenòmens religiosos.
6. Reconèixer i valorar les aportacions de les Ciències de la Religió a les qüestions frontereres amb la Teologia.

Continguts

UNITAT 1.- EL DEBAT EPISTEMOLÒGIC.

- 1.1.- Problemàtica al voltant de la definició de religió
- 1.2.- Elements integrants del camp semàntic de la religió.

UNITAT 2.- EL DEBAT METODOLÒGIC.

- 2.1.- Paradigmes d'estudi científic de la religió: Müller, Tylor, Frazer, Durkheim, Schmidt...
- 2.2.- Religió i Màgia.

UNITAT 3.- EL MÈTODE FENOMENOLÒGIC.

- 3.1.- La proposta de Husserl.
- 3.2.- Introducció a l'àmbit del sagrat
 - 3.2.1.-La ruptura de nivell ontològic.
 - 3.2.2.- L'experiència del numinós
 - 3.2.3.- Els ritus d'iniciació.
 - 3.2.4.-La conversió i la il.luminació
 - 3.2.5.- Tabú i sacralitat
- 3,2,6,. Simbologia del sagrat

UNITAT 4.- L'OBJECTE RELIGIÓS: EL MISTERI DE DÉU

- 4.1.- L'aproximació filosòfica, religiosa, estètica i ètica.
- 4.2.-Afirmació i negació del misteri de Déu.

UNITAT 5.- EL SUBJECTE RELIGIÓS: L'ACTITUD DE *L'HOMO RELIGIOSUS*.

- 5.1.- L'actitud extàtica.
- 5.2.- L'actitud dinàmica.
- 5.3.- La pregària.

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Essent la Fenomenologia més un mètode que una disciplina, cal atendre a les limitacions que

comporta encabir-la en una assignatura: segons el rigor metodològic caldria il·lustrar totes les afirmacions a partir d'una doble via: en un primer moment, a través de dades provinents de totes les tradicions religioses i, en un segon moment, amb dades provinents de les diferents èpoques històriques. A la pràctica, doncs, aquests crèdits només poden aspirar a ser una breu introducció a les qüestions cabdals de les Ciències de la Religió. En concret les sessions de treball a l'aula aspiren a proporcionar l'essencial del debat inherent a cadascuna de les Unitats del Programa i a proporcionar material d'estudi i de treball a l'alumnat.

Avaluació

Criteris d'avaluació

- ✓ L'alumnat disposarà de dossiers de treball on trobarà activitats d'autoaprenentatge que afavoreixen, per una banda, el treball autònom i, per altra, l'aplicació a casos concrets fent recurs al mètode fenomenològic.
- ✓ Es treballaran apartats dels manuals de referència de la disciplina a través de pautes de lectura proporcionades pel professor.
- ✓ Hi haurà un treball de recerca conclusiu que selecciona un dels àmbits de treball de la fenomenologia contemporània. L'alumnat disposarà d'unes pautes de treball proporcionades pel professor i se'n farà un seguiment tutoritzat.

Bibliografia bàsica

Manuais clàssics

- Bleeker, J. – Widenden, G. (eds). Historia religionum: manual de historia de las religiones. Cristiandad. Madrid. 1973.
- De Waal, A. Introducción a la antropología religiosa. Verbo Divino. Estella. 1975.
- Eliade, M. Historia de las creencias y de las ideas religiosas. 4 vols. Heder. Barcelona. 1996.
- Eliade, M. Tratado de historia de las religiones. Cristiandad, Madrid, 1981.
- Gómez Caffarena, J. - Martín Velasco, J. Filosofía de la religión. Revista de Occidente. Madrid. 1973.
- Meslin, A. Aproximación a una ciencia de las religiones. Cristiandad, Madrid, 1978.
- Puech, H.Ch. (ed). Historia de las religiones. 12 vols. Siglo XXI. Madrid. 1977-1982.
- Van der Leeuw, G. Fenomenología de la religión. FCE. México, 1964.
- Wach, J. El estudio comparado de las religiones. Paidós, Buenos Aires, 1967.
- Widengren, G. Fenomenología de la religión. Cristiandad, Madrid, 1976

Manuais actuals

- Cabada, M. El Dios que da que pensar. Acceso filosófico-antropológico a la divinidad. BAC. Madrid, 1999.
- Duch, Ll. Antropologia de la religió. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. 1997
- Duch, Ll. Armes espirituals i materials: Religió. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. 2001.
- Eliade, M. El sagrat i el profà. Fragmenta. Barcelona. 2012.
- Escudero, E. Creer es razonable. Fenomenología y Filosofía de la Religión. Edim. Valencia. 1997.
- Gómez Caffarena, J. El Enigma y el Misterio. Una filosofía de la religión. * Trotta. Madrid. 2007.
- Lucas, J.de S. Interpretación del hecho religioso. Filosofía y fenomenología de la religión. Sígueme. Salamanca, 1982.
- Lucas, J.de S. Dios, horizonte del hombre. Col. Sapientia Fidei 3. BAC, Madrid, 1994.
- Lucas, J.de S. Fenomenología y Filosofía de la religión. Col. Sapientia Fidei 19. BAC, Madrid. 2ª ed. 2005.

- Martín Velasco, J. Introducción a la fenomenología de la religión. 7ª ed. Trotta. Madrid. 2006.
- Pikaza, X. El fenómeno religioso. Trotta. Madrid. 1999.
- Ries, J. (ed). Tratado de antropología de lo sagrado. 5 vols. Trotta. Madrid. 1995-2005.
- Sánchez Nogales, J.L. Filosofía y fenomenología de la religión. Secretariado Trinitario. Salamanca. 2004.
- Torralba, F. ¿Per què creure?. La raonabilitat de la fe. Edebé. Barcelona. 2000